

Kemi og Fødevarekvalitet
J.nr. 2025-163094
Ref. ISAQU
Dato: 21-11-2025

Høringsnotat om udkast til bekendtgørelse og vejledning om tilladelse til afgræsning af forurenede områder med særlige naturbeskyttelseshensyn

Udkast til opdateret bekendtgørelse om tilladelse til afgræsning af forurenede områder med særlige naturbeskyttelseshensyn samt tilhørende vejledning blev sendt i offentlig høring den 23. oktober 2025 med frist for afgivelse af høringssvar den 20. november 2025.

Fødevarestyrelsen har modtaget høringssvar fra Danmarks Naturfredningsforening, Bæredygtigt Landbrug og Det Veterinære Sundhedsråd. Høringssvarene kan i deres helhed ses på Høringsportalen.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer i høringssvaret til en udvidelse af, hvad der, jf. bekendtgørelsens § 3, nr. 2, regnes som områder med særlige naturbeskyttelseshensyn. Udover Natura 2000-områder, § 3-beskyttet natur og områder med pleje-græstilsagn bør der også være mulighed for at opnå tilladelse inden for:

- Naturnationalparker
- Skov, evt. begrænset til statslig og kommunal urørt skov samt til arealer med tilsagn til udlæg af urørt skov eller rejsning af urørt skov
- Arealer under udvikling mod natur, der har tilsagn efter ordningen permanent ekstensivering, en af ordningerne til udtagning af lavbundsjord eller kvælstof- og fosforvådområde-ordningerne.
- Forsvaret arealer generelt eller evt. alle statens arealer

Fødevarestyrelsen skal hertil bemærke, at Fødevarestyrelsen har noteret sig høringssvaret fra Danmarks Naturfredningsforening. Det er dog Fødevarestyrelsens vurdering, at der for nuværende ikke er behov for at udvide bekendtgørelsens § 3, nr. 2, med yderligere områder med særlige naturbeskyttelseshensyn.

Bæredygtigt Landbrug har i høringssvaret bemærkninger til følgende:

1. Dokumentationskrav ved ansøgning (§ 4): *”Begrebet ”mistanke om en forurening” er meget bredt og kan give anledning til uens praksis. Vi anbefaler, at bekendtgørelsen præciserer, hvilken dokumentation der er tilstrækkelig, f.eks. analyser, historiske data eller myndighedsvurderinger.”*

Fødevarestyrelsen har i den tilhørende vejledning, afsnit 3.2 Sådan anmoder du om tilladelse, indsat følgende præciseringer (rød skrift):

”.. Information om områdets status, dvs. om området eller dele heraf er omfattet af særlige naturbeskyttelseshensyn, kan eventuelt efterspørges hos lodsejeren for området eller den relevante myndighed for udpegning af områder med naturbeskyttelseshensyn (Miljøstyrelsen, Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, mv.).

*I forhold til dokumentation for om områdets forurening kan udgøre en risiko for fødevarsikkerheden, kan du kontakte Fødevarestyrelsen for yderligere vejledning. **Dokumentation kan f.eks. være analyser eller myndighedsvurderinger.***

I forhold til PFAS er det i bekendtgørelse om per- og polyfluoralkylstoffer (PFAS) i kvæg og får defineret, hvornår Fødevarestyrelsen anser græs for at være konstateret forurenet med PFAS i niveauer, som kan udgøre en risiko for fødevarsikkerheden, samt hvornår der er en mistanke om en sådan forurening.

*Aktuelt er der fastsat indikatorværdier for, hvornår en forekomst af PFAS i enten græs og/eller overfladevand på arealet **eller blod fra græssende dyr** vurderes at udgøre en risiko for fødevarsikkerheden i henhold til bekendtgørelse om per- og polyfluoralkylstoffer (PFAS) i kvæg og får. **Herudover har EU-Kommissionen fastsat grænseværdier for PFAS i kød fra kvæg og får i forordning (EU) nr. 2023/915 af 25. april 2023 om maksimalgrænseværdier for bestemte forurenende stoffer. Indikatorværdier og grænseværdier fremgår af bilaget. ..***

2. Vurderingsgrundlaget (§ 3, stk. 3-5): *”Disse bestemmelser er meget indgribende og har store økonomiske konsekvenser. Det er derfor afgørende, at proportionalitetsprincip og forudsigelighed sikres, herunder klare retningslinjer for varighed og vurderingsgrundlag.”*

Fødevarestyrelsen bemærker hertil, at det er frivilligt for en operatør at anmode om en tilladelse til afgræsning af forurenede områder med særlige naturbeskyttelseshensyn. Det fremgår tydeligt af bekendtgørelse og vejledning, hvilke betingelser og restriktioner der er forbundet med at få en tilladelse. Det fremgår tillige tydeligt, hvorledes en restriktion mod anvendelse af fødevarerproducerende dyr som fødevarer kan ophæves. Herudover er det frivilligt for en operatør at anmode om at få en restriktion ophævet. En restriktion kan opretholdes i hele dyrets levetid, hvis operatøren ønsker dette.

Det skal endvidere bemærkes, at formålet med tilladelsen er at gøre det muligt at anvende fødevarerproducerende dyr med pålagt restriktion mod anvendelse som fødevarer til afgræsning af områder med særlige naturbeskyttelseshensyn, der er forurenede i en sådan grad, at dette ellers kan udgøre en risiko for fødevarsikkerheden. Der er altså med den pålagte restriktion tale om en foranstaltning, som af hensyn til naturbeskyttelse muliggør anvendelse af foder, som ellers ville blive betragtet som farligt foder i henhold til EU's fødevarerlovgivning, og som derfor uden den pålagte restriktion ikke må anvendes.

Det er således Fødevarestyrelsens vurdering, at de fastsatte betingelser og restriktioner er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.

3. Tidsfristerne (§ 4, stk. 2, og § 6, stk. 2): *”Disse frister harmonerer dårligt med:*

- uforudsigelige vejrforhold,
- sæsonvariationer i naturplejeprojekter,
- tidsforbrug ved blodprøver og laboratorieresultater, som "skal udtages af en autoriseret dyrlæge" og analyseres af "et (...) udpeget laboratorium" (s. 3, § 5, stk. 3).

Vi anbefaler, at fristerne gøres mere fleksible, så ordningen lettere kan anvendes i praksis."

Fødevarestyrelsen bemærker hertil, at fristerne er fastsat for at sikre, at styrelsen kan nå at træffe afgørelse i tide, dvs. inden forventet udbinding eller slagtning. Fødevarestyrelsen bestræber sig altid på at træffe afgørelser så hurtigt som muligt.

4. Samspillet med natur- og miljøregler (§ 3, stk. 1, nr. 2): *"Der gives dog ingen anvisning på:*
- *hvordan konflikter mellem forskellige beskyttelseshensyn prioriteres,*
 - *hvordan kontrol gennemføres, når dyr bevæger sig på tværs af marblokke,*
 - *eller hvordan overlap med plejeaftaler håndteres.*

Dette bør præciseres for at sikre forvaltning, retssikkerhed og ensartet praksis."

Fødevarestyrelsen bemærker hertil, at af den tilhørende vejledning, afsnit 3.1 Hvilke afgræsningsområder er omfattet af bekendtgørelsen, fremgår, at der i praksis ofte er tale om overlap mellem de beskyttede områder, og at der ikke er "krav om, at hele græsningsområdet skal være beskyttet eller omfattet af tilsagn i medfør af ovennævnte regler. Så længe en del af græsningsområdet er omfattet af særlige naturbeskyttelseshensyn, kan en operatør anmode om tilladelse til at anvende fødevareproducerende dyr til afgræsning af det forurenede område. Der er ikke nogen nedre grænse for, hvor stor en del af et forurenede græsningsområde, der skal være omfattet af særlige naturbeskyttelseshensyn."

Det er således Fødevarestyrelsens vurdering, at det ikke er relevant at tage stilling til de af Bæredygtigt Landbrug anførte problemstillinger. Problemstillingerne er ikke relevante i forhold til at afgøre, om et område er omfattet af bekendtgørelsen.

Fødevarestyrelsen bemærker endvidere, at det i forhold til kontrol er relevant at se på, om fødevareproducerende dyr afgræsser forurenede områder, og i så fald om de i henhold til bekendtgørelsen er pålagt restriktion mod anvendelse som fødevarer.

5. Strafbestemmelsen (§ 7): Da § 3, stk. 4–6, "omfatter administrative forhold som orientering ved omlægning eller omsætning af dyr, kan selv mindre, utilsigtede fejl udløse sanktioner. Vi anbefaler, at der indsættes mulighed for først at give påbud samt graduere sanktioner efter grovhed."

Fødevarestyrelsen bemærker hertil, at det er styrelsens vurdering, at den fastsatte straf er proportionel. De fastsatte betingelser og restriktioner er fastsat af hensyn til fødevaresikkerheden.

Som tidligere anført er formålet med en tilladelses restriktioner at muliggøre anvendelse af foder, som ellers ville blive betragtet som farligt foder i henhold til EU's fødevarelovgivning, og som derfor uden den pålagte restriktion ikke må anvendes.

I forhold til operatørens orienteringspligt ved omsætning af får er denne fastsat, fordi får ikke registreres på enkeltdyrsniveau i det Centrale Husdyrbrugsregister (CHR). Det betyder, at

registreringen af en restriktion ikke automatisk følger dyret ved ejerskifte. Ved omsætning skal Fødevarestyrelsen således sikre sig, at enkelte dyrs restriktioner registreres hos en ny ejer.

Kvæg er derimod registreret i CHR på enkeltdyrniveau, og de bliver derfor også pålagt en restriktion mod anvendelse som fødevarer i CHR. Ved omsætning til levebrug vil restriktionen derfor automatisk følge dyret og derfor kan de omsættes uden særskilt orientering af Fødevarestyrelsen.

6. Ikrafttrædelsesdatoen (§ 8, stk. 1): *"Da ordningen kræver betydelige administrative og praktiske tilpasninger, så bør det overvejes om det giver tid nok til at:*

- *dyrlæger kan oplæres i prøveprocedurer,*
- *CHR-systemer kan tilpasses,*
- *naturplejeaftaler kan justeres."*

Fødevarestyrelsen bemærker hertil, at muligheden for at få tilladelse til afgræsning af forurenede områder med særlige naturbeskyttelseshensyn ikke er ny. Som det fremgår af høringsbrevet skal den opdaterede bekendtgørelse pr. 1. januar 2026 afløse gældende bekendtgørelse nr. 1385 af 29. november 2023 om tilladelse til afgræsning af forurenede områder med særlige naturbeskyttelseshensyn.

Fødevarestyrelsen ønsker med opdateringen at udvide omfanget af de områder, hvortil der kan opnås en tilladelse til afgræsning, således at en operatør også kan få tilladelse til at anvende et fødevarereproducerende dyr til afgræsning af et område med særlige naturbeskyttelseshensyn, når der på området er mistanke om en forurening, som bevirker, at afgræsning med fødevarereproducerende dyr kan udgøre en risiko for fødevarer sikkerheden.

Fødevarestyrelsen mener således ikke, at opdateringen medfører behov for de administrative og praktiske tilpasninger, som Bæredygtigt Landbrug anfører i høringssvaret.

Det Veterinære Sundhedsråd anfører i høringssvaret, at det er

1. meget bekymrende, at der foretages afgræsning af PFAS-områder i naturplejeøjemed uden at såvel korttids-, som langtidseffekten af PFAS på de græssende dyrs sundhed er fastslået, og
2. at det i bekendtgørelsen om tilladelse til afgræsning af forurenede områder med særlige naturbeskyttelseshensyn, bør fremgå hvorledes kadaver fra disse dyr, der formodes forurenede med PFAS, skal håndteres.

Fødevarestyrelsen har følgende bemærker hertil:

Ad 1. Fødevarestyrelsen har ikke set effekter af PFAS på græssende dyrs sundhed i de sager, som styrelsen har håndteret siden 2020 heller ikke ved meget høj eksponering, som tilfældet var i Korsørsagen. Aarhus Universitet har i et bidrag til Fødevarestyrelsen fra juni 2023 skrevet, at der er ganske lidt litteratur omkring effekter af PFAS på bl.a. kvæg.

Ad 2. Behov for evt. håndtering af PFAS forurenede slagtekroppe skal følge kravene om bortskaffelse eller anvendelse i forordning nr. 1069/2009 om sundhedsbestemmelser for animalske biprodukter og afledte produkter, som ikke er bestemt til konsum. For PFAS gælder, at animalske biprodukter (ABP)

med mistanke om for højt indhold af PFAS kategoriseres som kategori 2, jf. artikel 9, litra h) i forordning nr. 1069/2009. ABP kategori 2 kan anvendes eller bortskaffes som beskrevet i artikel 13 i forordning nr. 1069/2009. ABP med PFAS-indhold over en EU's grænseværdi kategoriseres som kategori 1, jf. artikel 8, litra d) i forordning nr. 1069/2009. ABP kategori 1 bortskaffes som beskrevet i artikel 12 i forordning nr. 1069/2009